

קווים מנחים באשר למתכונת ההוראה באוניברסיטה העברית החל משנת הלימודים תשפ"ב

הקדמה

1. האוניברסיטה העברית פועלת לשיפור נמשך של איכות ההוראה והלמידה. בתקופת מגפת הקורונה (החל מחודש מרץ 2020) הורחב השימוש ברכיבים דיגיטליים בהוראה, בעיקר בשל הצורך ללמד וללמוד מרחוק, בלמידה סינכרונית ואסינכרונית. עם החזרה המבורכת לשגרה, עולה הצורך לקבוע את ההיקף הרצוי של שילוב של רכיבים דיגיטליים בהוראה. הקווים המנחים שמובאים כאן מבוססים על [דוח ועדת פלמון](#) (יוני 2020), ועל מסמך המסגרת לקידום ופיתוח של למידה דיגיטלית שהוכן ביחידה להוראה ולמידה (יה"ל), לצורך תכנית ות"ת לקידום למידה דיגיטלית (דצמבר 2020).

2. מדיניות האוניברסיטה בתחום ההוראה מבוססת על ארבעה אדנים עיקריים:

- א. היבט מרכזי של הוראה ולמידה איכותיות הוא אינטראקציה בין-אישית של הסטודנטים, ביניהם ועם המורה. לפיכך, יש עדיפות עקרונית לכך שחלק ניכר מההוראה והלמידה יהיה בקמפוס, בנוכחות פיזית בכיתה של המורה והסטודנטים.
- ב. השילוב של רכיבים דיגיטליים בהוראה הוא בעל חשיבות רבה לשיפור איכות ההוראה והלמידה והוא עשוי לסייע בפיתוח מיומנויות למידה חיוניות, וכן לקדם שיתופי פעולה בין-קמפוסים, בתוך האוניברסיטה ועם מוסדות אחרים ולאפשר הזמנת אורחים לשיעורים.
- ג. הערכה מעצבת, שעיקרה משימות הגשה במהלך הסמסטר, לרבות עבודות שנעשות בעבודת צוות, שבגינן ניתן משוב, היא רכיב קריטי להבטחת איכות ההוראה והלמידה.
- ד. מתכונת ההוראה בקורסים ובתכניות הלימודים השונות צריכה להיקבע בהתחשב בהבדלים בין תחומי הלימוד השונים ותוך כיבוד החופש האקדמי של המורים ושל היחידות האקדמיות.

3. הקווים המנחים שלהלן קובעים מסגרת כללית. כל יחידה אקדמית תקבע על-פיהם מדיניות מפורטת, תוך היוועצות בנציגי הסטודנטים ביחידה. המדיניות המפורטת של היחידה תדווח לרקטור ותתפרסם באתר האינטרנט של היחידה, עד 15 ביוני 2021.

קווים מנחים בדבר מתכונת ההוראה

4. ההוראה באוניברסיטה העברית תתקיים במגוון שיטות, שמחולקות להלן לארבעה סוגים עיקריים. החלוקה אינה נוקשה ואפשרי שילוב מאפיינים שונים באותו קורס.

א) הוראה שנעשית בעיקרה בכיתה (לרבות הוראה מקבילה) ["קורס כיתה"]

ב) הוראה שמשלבת צפייה בקטעים מוקלטים עם מפגשים בכיתה ["קורס משולב"]

ג) הוראה שמבוססת על קורס מקוון א-סינכרוני ["קורס מקוון"]

ד) הוראה מרחוק סינכרונית (באמצעות זום) ["קורס מרחוק"]

ההוראה באוניברסיטה העברית תכלול בעיקר קורסים משני הסוגים הראשונים (קורס כיתה וקורס משולב) וקיום הוראה במתכונת זו מסור במידה רבה לשיקול הדעת של המורים. קיום קורסים משני הסוגים האחרונים (קורס מקוון וקורס סינכרוני מרחוק) כפוף לכללים שמנויים להלן וטעון אישור ועדת ההוראה של היחידה האקדמית הרלוונטית.

5. בכל סוגי הקורסים ישולבו במידה שמתאימה מבחינה פדגוגית רכיבים של למידה עצמית באמצעות קריאת מקורות והכנת עבודות ותרגילים, ובכלל זה רכיבים דיגיטליים. בשנתון,

בסילבוס וכן באתר הקורס במודל, יפורט סוג הקורס (או שילוב הסוגים), ויובא פירוט של סוגי ההערכה המעצבת והרכיבים הדיגיטליים שנכללים בקורס.

א. קורס כיתה

1. זהו קורס שבו כול או מרבית מפגשי ההוראה הם בכיתה. ניתן ורצוי לשלב במסגרת זו גם הוראה באמצעות הרצאות קצרות שהוקלטו מראש. בקורסי כיתה ניתן לקיים, במקרים מיוחדים, שבהם נבצר מהמורה להיות נוכח פיזית בכיתה, שיעורים בודדים במתכונת של למידה מרחוק סינכרונית (באמצעות זום).

2. מורה רשאי/ת לקיים קורס כיתה במתכונת של הוראה מקבילה במספר קמפוסים בו-זמנית, שבה כל הסטודנטים נוכחים בכיתה, אך השיעור מתקיים במספר כיתות בו-זמנית, בקמפוסים שונים, בכפוף לזמינות של כיתות שבהן מותקנות מערכות טכנולוגיות מתאימות.

3. בקורס שמתקיים בכיתה שבה מותקנת מערכת הקלטה ושידור, השיעורים יוקלטו ויהיו זמינים לצפייה לאחר השיעור לסטודנטים הרשומים לקורס, באמצעות אתר הקורס במודל, וזאת בכפוף לנוהל בדבר הקלטת שיעורים (שמחייב את הסכמת המורה להקלטה). במקרים מיוחדים, הדיקן (או מנהל בית הספר) רשאי/ת לאשר, בהסכמת המורה, שידור חי של השיעור.

ב. קורס משולב

1. קורס משולב הוא קורס שההוראה בו נעשית בשילוב בין קטעים מוקלטים לבין מפגשים בכיתה. שילוב זה מאפשר ללמוד ביעילות היבטים שיעיקרם הקניית ידע, באמצעות הרצאות מוקלטות, ולצידם לקיים מפגשים בכיתה המיועדים לדין, להרחבה ולרכישת מיומנויות. ההרצאות המוקלטות עשויות לבוא במקום חלק משעות ההוראה שאמורות להיות בכיתה ולהיכלל לפיכך במכסת הנ"ז של הקורס.

2. מורה הקורס יפעל לעדכון שוטף של הקטעים המוקלטים. כמו כן, ככלל יעשה שימוש בקטעים מוקלטים שהוכנו במיוחד כדי לשמש בהוראה במתכונת זו ולא בהקלטות של שיעורים שהתקיימו כשיעורים רגילים בכיתה וצולמו.

3. בקורס משולב ייכלל רכיב משמעותי של מפגשים בכיתה (בנוסף למפגשי תרגול, ככל שקיים תרגול), ככלל לפחות אחת לשבוע, שמוקדשים לדין ביקורתי בהרצאות ("כיתה הפוכה"). לעניין זה אין די במפגש מענה לשאלות הסטודנטים, אלא נדרש לקיים שיעור מובנה לדין בחומר שנדון בהרצאות המוקלטות. במקרים מתאימים, תיבחן האפשרות לקיים את המפגשים בכיתה בשני מועדים שונים בכל שבוע לפי מערכת השעות הרגילה של הקורס, שבכל אחד מהם תשתתף כמחצית מן הסטודנטים הרשומים לקורס, כדי לאפשר דיון בקבוצה קטנה יותר.

4. בקורס משולב ייכללו, ככל שהדבר אפשרי, רכיבים של הערכה מעצבת. לעניין זה, "הערכה מעצבת" היא שילוב רכיבי הערכה שהסטודנטים מגישים במהלך הסמסטר ומקבלים עליהם משוב, שמאפשרים ביטוי ליצירתיות ולמידה עצמית ולמידה מהמשוב שהתקבל ושהציון בהן הוא רכיב בציון הסופי של הקורס.

ג. קורס מקוון

1. בקורס מקוון, ההוראה מבוססת על הוראה ולמידה א-סינכרונית. זהו קורס שכל (או מרבית) ההרצאות בו הוקלטו מראש, במיוחד כדי לשמש קורס מקוון, והוא יכלול גם רכיבים של הערכה מעצבת, שמחייבים מעורבות נמשכת של המורה במהלך הסמסטר. קורס מקוון עשוי לכלול גם מפגשי תרגול סינכרוניים.

2. הפקת קורס מקוון תיעשה בשיתוף היחידה להוראה מקוונת ב-ה"ל, ותוך היוועצות בגורמי מקצוע מתאימים. לא יעשה שימוש לעניין זה בהקלטות של שיעורים שהתקיימו כשיעורים רגילים בכיתה וצולמו.

3. קיום קורס במתכונת של קורס מקוון טעונה אישור מראש של ועדת ההוראה של היחידה האקדמית. יינקטו הסדרים שיבטיחו שהיקף הנ"ז המרבי של קורסים מקוונים שילמד כל סטודנט (לתואר בוגר או מוסמך) לא יעלה על 20% מסך הלימודים לתואר, וזאת בנוסף לקורסים מקוונים בתכנית אבני פינה.

ד. קורס מרחוק

1. קורס מרחוק הוא קורס שבו למעלה מרבע מן השיעורים (לא כולל מפגשי תרגול ושיעורי מעבדה) הם במתכונת של למידה מרחוק סינכרונית, שבה המורה והסטודנטים לא נמצאים באותו מקום. בשיעורים שמתקיימים במתכונת זו יופעלו מצלמות שמאפשרות לראות את המורה ואת הסטודנטים. השתתפות בשיעור ללא הפעלת מצלמה טעונה אישור מראש של סגן הדיקן.

2. קיום קורסים במתכונת זו טעון אישור מראש של ועדת ההוראה של היחידה האקדמית. היחידה תקבע אמות-מידה כלליות למתן אישור כאמור, בהתאם לקווים המנחים הבאים:

(א) **ככלל, לא יתקיימו במתכונת זו קורסי חובה לתואר בוגר ובמכינות**, קורסים של הכשרה מעשית, קורסי שפות (קורסי רמה בעברית ובאנגלית וקורסים ביחידת השפות), מעבדות, קליניקות, סיורים וכדומה. חריג לכך הם קורסים שמתקיימים בסמסטר קיץ, שניתן לאשר לקיימם במתכונת של קורס מרחוק.

(ב) ניתן לקיים במתכונת זו **קורסים שמיועדים בלעדית לתלמידים לתואר מוסמך** (או דוקטור), ובלבד שננקטים הסדרים שמבטיחים שהיקף הנ"ז המרבי שילמד כל סטודנט במתכונת זו אינו עולה על 30% מסך הלימודים לתואר, ושכל קורס כאמור מתקיימים לפחות שני מפגשים בנוכחות בכיתה. במקרים מיוחדים, הוועדה המתמדת רשאית לאשר לקיים במתכונת זו עד 50% מהמכסה המרבית של הלימודים בתכנית לתואר מסוים.

(ג) ניתן לקיים **קורסים אחרים** במתכונת זו אם יש לכך הצדקה פדגוגית מובהקת, בעיקר בשל כך שמדובר בקורס שמשותפים בו סטודנטים שלומדים בקמפוסים שונים באוניברסיטה (למשל, קורסי אבני פינה) או בשיתוף עם אוניברסיטה אחרת או שמתארחים בו מורים מחוץ לאוניברסיטה.

3. כל יחידה אקדמית תקדם קיום קורסים בשפה האנגלית במתכונת של למידה מרחוק סינכרונית בשיתוף פעולה עם מוסד בחו"ל.

קווים מנחים בדבר שילוב רכיבים דיגיטליים והערכה מעצבת

1. במידת האפשר, בקורסי חובה לתואר בוגר באוניברסיטה העברית ייכללו רכיבים של למידה דיגיטלית ושל הערכה מעצבת. ההחלטה בדבר אופן השילוב של רכיבים דיגיטליים ושל הערכה מעצבת מסורה לשיקול הדעת של המורה.

2. המורים יפעלו לשלב במידת האפשר בהוראה רכיבים דיגיטליים, לשם שיפור איכות ההוראה והלמידה. ועדת ההוראה בכל יחידה אקדמית תפעל לכך שבמידת האפשר, ובכפוף להסכמת המורים שמלמדים את הקורסים הרלוונטיים, בקורסי החובה לתואר בוגר ישולבו רכיבים דיגיטליים. דוגמאות לכך מובאות בנספח.

3. בכל קורס שנלמד באוניברסיטה העברית ייעשה מאמץ לשלב במידת האפשר רכיבים של הערכה מעצבת, לרבות עבודות ותרגילים, לאור החשיבות הפדגוגית הרבה של הערכה מעצבת. הערכה מעצבת, במתכונת של עבודות להגשה במהלך הסמסטר, יכולה להיות לצד בחינה בסוף הקורס או במקום בחינה. ככל שהדבר נחוץ, תקצה היחידה לקורס שכולל הערכה מעצבת עוזרי הוראה לסייע בבדיקת העבודות והתרגילים.

4. הבחינות יערכו בקמפוס. במקרים מתאימים, יתקיימו בחינות ממוחשבות בקמפוס על מחשבים ניידים של הסטודנטים, תוך שימוש בתוכנת חסימה, כגון SEB. במקרים אחרים, יעשה שימוש בתוכנה לבדיקה מקוונת של מחברות בחינה סרוקות.

5. יה"ל תציע השתלמויות וסדנאות לשילוב רכיבים דיגיטליים והערכה מעצבת, ובכלל זה הדרכות סינכרוניות ואסינכרוניות. ועדת טכנולוגיות הוראה תפעל לרכישת תוכנות שנחוצות לקידום ההוראה ולהקניית מיומנות בשימוש בהן.

דוגמאות לרכיבים דיגיטליים

א. שילוב רכיבים דיגיטליים שלא בזמן השיעור:

- (1) קטעי וידאו לצפייה כהכנה לקראת השיעור או כשהשלמה לאחר השיעור;
- (2) שילוב יחידות הוראה מקורסים מקוונים אחרים, לאחר קבלת אישור מתאים לכך;
- (3) קריאת מאמרים בצוותים תוך שימוש בתוכנה ייעודית;
- (4) בחנים ממוחשבים ומבדקים עצמיים ממוחשבים;
- (5) למידה באמצעות לומדות ממוחשבות;
- (6) הערכת עמיתים כפעילות במודל או תוך שימוש בכלים דיגיטליים אחרים;
- (7) פורום לדין בסוגיות רלוונטיות לקורס, במודל או באמצעים דיגיטליים אחרים;

ב. שילוב רכיבים דיגיטליים בזמן השיעור:

- (1) קטעי וידאו לצפייה בזמן השיעור;
- (2) הצבעה מקוונת באמצעות כלים דיגיטליים;
- (3) קיום קבוצות דיון בזום בשיעורים במתכונת של הוראה מרחוק סינכרונית;